

KRAVSPECIFIKATION

Grundläggande
BRANDSKYDDSKOMPETENS



SÄKER VÄRDMILJÖ

Kravspecifikation Grundläggande brandskyddskompetens är framtagen av:

Västra Götalandsregionen: Peter Blom

Region Skåne: Malin Tindberg, Marika Håkander, Magnus Åkesson, Staffan Anderberg

Region Stockholm: Tobias Thryssén

Region Sörmland: Roger Alf

Region Norrbotten: Per Wågström, Daniel Olsson

Region Jönköpings län: Amy Kara Lyckesand, Roland Strandberg

Region Halland: Cecilia Leman

Region Kalmar: Magnus Klase, Conny Lövgren

Region Dalarna: Alexander Karlsson, Maria Ginstrup

Region Kronoberg: Stefan Röman

Region Västmanland: Tony Arkhag



Detta dokument är licensierat enligt Creative Commons 4.0 International.

Det betyder att du har rätt att använda och dela dokumentet fritt, under förutsättning att det delas i sin helhet.

Du får inte göra några ändringar, inklusive varumärke eller profil, och du får inte använda dokumentet för kommersiella ändamål.

Utgiven 2023-04-18

Peritum AB

Axel Danielssons väg 267

215 82 Malmö



Kravspecifikation
Grundläggande brandskyddskompetens

INNEHÅLL

1. INLEDNING.....	3
2. UTMANING.....	3
3. MÅLBILD.....	3
4. INNEHÅLL.....	4
4.1 CENTRALA BEGREPP	4
4.2 BRANDKUNSKAP	4
4.2.1 KUNSKAPSMÅL	5
4.2.2 ATT BEAKTA	7
4.3 AGERA VID BRAND	8
4.3.1 KUNSKAPSMÅL	8
4.3.2 ATT BEAKTA	10
4.4 FÖREBYGGA BRAND	10
4.4.1 KUNSKAPSMÅL	10
4.4.2 ATT BEAKTA	12

1. INLEDNING

Denna kravspecifikation syftar till att beskriva minimikrav om grundläggande brandskyddskompetens för alla medarbetare.

2. UTMANINGAR

Bristande ansvar.

Chefer vet inte vilket ansvar de har och hur de ska ta ansvar och brandskyddsombud rekryteras som en måste-åtgärd.

Bristande förmåga.

Ojämn kompetens och engagemang, inte tillräckligt många som genomför grundläggande brandutbildning.

Falsk trygghet.

Okunskap om betydelsen av den egna insatsen, tro att system och andra tar större ansvar än de gör.

3. MÅLBILD

Skapa trygghet genom tillit till egen och andras förmåga genom att **alla medarbetare** ges **grundläggande kunskap** om hur man:

- **Släcker en liten brand** för att rädda människor, lokaler och bibehålla förmågan att bedriva vård/ verksamhet.
- **Bedömer när en verksamhet behöver utrymmas** och hur det ska göras på ett säkert sätt på sin arbetsplats.
- **Förebygger fysiska och organisatoriska brister i brandskyddet** genom att vara observant och bidra till att de blir åtgärdade.



4. INNEHÅLL

Detta kapitel beskriver centrala begrepp och kunskapsmål, samt sådant som ska beaktas vid arbete med kunskapsöverföring av brandskyddskompetens

4.1. CENTRALA BEGREPP

- Använd inte rädda, varna, larma, släck
- Lokalernas fysiska brandskydd
- Arbetsmiljö och patientsäkerhet
- Branden (inte elden)
- Evakueringsavdelning
- Vattensprinkler (inte sprinkler)
- Lokal åtgärdsplan vid brand
- Larm och nödlägesrutiner
- Brandlarm (det finns olika typer av brandlarm)
- Närmast säkra plats
- Använd inte rökning som exempel
- Använd inte levande ljus som exempel

4.2 BRANDKUNSKAP

4.2.1 KUNSKAPSMÅL

INNEHÅLL	LÄRMÅL
Brandteori	<ul style="list-style-type: none">• Vad som krävs för att en brand ska uppstå (brännbart material, värme och syre)• Vad som krävs för att branden ska släckas

INNEHÅLL	LÄRMÅL
Brandförlopp	<ul style="list-style-type: none"> • Förloppet från liten och hanterbar brand till en stor och ohanterlig. • Skapa förståelse för att möjligheten att själv släcka branden är goda i ett tidigt skede, men avtar snabbt när branden utvecklas. • Övergripande förståelse för när i brandens skede brandlarmet utlöser och vilka möjligheterna då är att släcka branden • Relevanta tändkällor, t.ex. mobiltelefon, läsplatta, skarvdosor • Förståelse för hur rök försvårar släck- och utrymning och faran med rök. • Syrgas kan påskynda brandförloppet
Lokalernas fysiska brandskydd	<ul style="list-style-type: none"> • Medarbetaren behöver känna till det fysiska brandskyddet i de lokaler som de vistas i och hur man tar reda på relevant information (att prata med ditt brandombud eller chef) • Förståelse för det fysiska brandskyddet i lokalerna och vikten av att värna om att det upprätthålls. Tänk på att det fysiska brandskyddet på arbetsplatsen kan vara helt eller tillfälligt ur funktion. • Tänk på att inte förstöra brandskyddet! Är du osäker på brandskyddet, kontakta fastighetsägaren
Brandceller	<ul style="list-style-type: none"> • Syftet och vikten av brandceller (att de begränsar branden och rökens spridning - att det ger tid för hjälp att nå fram) • Hur de normalt är utformade på sjukhus (ofta är en avdelning en brandcell) och andra typer av fastigheter • Att brandcellen står emot brand under en begränsad tid • Hur man utrymmer i olika typer av verksamheter (horisontell och vertikal utrymning) • Vikten av att ta reda på sin egen arbetsplats brandcellsgränser och var man hittar dem (markerade i utrymningsplanerna)

INNEHÅLL	LÄRMÅL
Branddörrar	<ul style="list-style-type: none"> • Vad en branddörr är och vad som krävs för att den ska fungera. • Dörrar ska hålls stängda för att förhindra brand och rökspridning. • Hur brand- och rökutvecklingen påverkas av att en dörr öppnas. • Viktigt att branddörrar aldrig får kilas fast i öppet läge
Brandlarm	<ul style="list-style-type: none"> • Arbetsplatser har olika system för att påkalla uppmärksamhet vid brand, se lokal åtgärdsplan vid brand • Förstå vad ett brandlarm är, deras syfte och funktion • Förstå att rutiner och brandlarm skiljer sig mellan arbetsplatser • Ring alltid 112 för att försäkra dig om att larmet verkligen gått fram samt ge ytterligare information • Vad en brandlarmsknapp gör och när man ska trycka på den • Ta reda på var brandlarmsknapparna finns på din arbetsplats
Vattensprinklers	<ul style="list-style-type: none"> • Vad en vattensprinkler gör och vad som krävs för att den ska lösa ut • Endast vissa byggnader har sprinklersystem installerat - ta reda på om er verksamhet har sprinkler eller fråga fastighetsägaren • Vattensprinkler aktiveras först då branden pågått under ett par minuter, tidigt släckförsök med handbrandsläckare är viktigt! • Endast sprinklerhuvud i brandens närhet aktiveras vid brand (genom värmepåverkan, vanligtvis 68 grader). Sprinklerhuvuden löser ut en och en
Släckutrustning	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken typ av släckutrustning som finns och hur den kan skilja sig mellan arbetsplatser. • Närmst tillgängliga utrustning är lämplig att använda med endast få undantag
Utrymningsplaner	<ul style="list-style-type: none"> • Vad en utrymningsplan är, varför den är viktig och vad den innehåller (var finns släckutrustning, brandlarmsknappar, brandcellsgränser, återsamlingsplats)
Utrymningsvägar	<ul style="list-style-type: none"> • Vad en utrymningsväg är och vikten att hålla vägarna fria • Utrymningsvägar kan vara låsta, särskilt viktigt att beakta i verksamheter som har inlåsta patienter

4.2.2 ATT BEAKTA

- Beskriv grundläggande brandteori på ett enkelt och tilltalande sätt (brandtriangeln)
- Släck den lilla branden om möjligt. (Använd INTE rädda varna larma släck)
- Visa relevanta tändkällor som exempelvis mobiltelefon, läsplatta, skarvdosor, etc
- Visa hur syrgas kan påskynda brandförloppet
- Fokus på att hitta den lilla branden snabbt och göra en tidig släckinsats
- Beskriv brandens utveckling och i vilket skede som brandlarmet indikerar - skapa förståelse för i vilket skede branden är möjlig att släcka
- Kan vara bra med två filmer parallellt med samma brandscenario, i ett av klippen går brandlarmet och en personal släcker och i den andra fortsätter brandscenariot utan släckförsök.
- Var rädd om det fysiska brandskyddet på din arbetsplats
- Viktigt att medarbetaren känner till brandskyddet i de lokaler som de vistas i
- Tänk på att det fysiska brandskyddet på arbetsplatsen kan vara helt eller tillfälligt ur funktion. Tänk på att inte förstöra brandskyddet! Är du osäker på brandskyddet, kontakta fastighetsägaren.
- Arbetsplatser har olika system för att påkalla uppmärksamhet vid brand, se lokal åtgärdsplan vid brand
- Oavsett om larmet är vidarekopplat till räddningstjänsten eller ej så är det viktigt att ringa 112 för att bekräfta att det faktiskt brinner (på vissa orter skickas annars bara en bil för undersökning) och ge ytterligare information
- Kontrollera brandcellsgränserna i utrymningsplanen.
- Vikten av att hålla dörrar stängda för att hindra att brand och rök sprider sig
- Viktigt att branddörrar aldrig får kila fast i öppet läge
- Släckutrustningen är anpassad efter lokalernas förutsättningar. Använd den närmst tillgängliga utrustningen.
- Beskriv släckare, inomhusbrandpost och brandfilt
- Endast vissa byggnader har sprinklersystem installerat - ta reda på om er verksamhet har sprinkler eller fråga fastighetsägaren
- Endast sprinklerhuvud i brandens närhet aktiveras vid brand (genom värmepåverkan, vanligtvis 68 grader). Sprinklerhuvuden löser ut en och en.
- Sprinkler aktiveras först då branden pågått under ett par minuter, tidigt släckförsök med handbrandsläckare är viktigt!
- Beskriv utrymning till intilliggande brandcell respektive ut ur byggnaden och när det är aktuellt
- Brandceller står emot brand under en begränsad tid.
- Nämn att man ska ta reda på vilken evakueringsavdelning som verksamheten primärt ska nyttja. Nämn att medarbetaren behöver se till att ha tillgång till angränsande avd om denna avd är stängd delar av dygnet, passerkort etc. Det kanske ska stå att samarbeta gärna med grannavdelningen/evakueringsavdelningen.
- Ta dig till återsamlingsplats eller närmast säkra plats vid utrymning
- Beakta att utrymningsvägar kan vara låsta i verksamheter som har inlåsta patienter

4.3. AGERA VID BRAND

4.3.1 KUNSKAPSMÅL

INNEHÅLL	LÄRMÅL
Agera	<ul style="list-style-type: none">Genom ett snabbt agerande (släcka den lilla branden) kan du förhindra eller minska konsekvenserna av brand. På så sätt kan du rädda liv och egendom och så snabbt som möjligt fortsätta bedriva vård
Värdera egen förmåga	<ul style="list-style-type: none">Det är din förmåga att bedöma brandens storlek och rökens utveckling som ligger till grund för ditt beslut om du kan släcka eller om ni behöver utrymma lokalenTänk på din egen säkerhet så du inte utsätter dig för onödig fara
Brandsituation	<ul style="list-style-type: none">Hur man bäst agerar vid brand, värdera, agera: Påkalla hjälp, ring 112, larma, släck, utrym, stäng dörrar, begränsa rökspridningen
Brandrök	<ul style="list-style-type: none">I tjock brandrök kan det räcka med tre andetag för att göra en medvetslösHåll låg ställningTänk på att brandgaserna kan antändas och vara giftiga, syret i luften tar fort slutBrandröken kan bli mycket varm, flera hundra graderDu ska aldrig utsätta dig själv för fara. Om du är osäker på att om du kan vistas i röken eller inte ska du alltid ta det säkra före det osäkra. Stäng dörren och börja utrym
Släckutrustning	<ul style="list-style-type: none">Släckutrustningen är anpassad efter lokalerna och verksamheten – grundprincipen är att använd den släckutrustning som är närmast – använd om möjligt inte släckutrustning andra lokalerTänk dock på att visa rätt släckutrustning för rätt släckobjekt. Exempel - släck ej elektriska apparater med vatten
Brandfilt	<ul style="list-style-type: none">Dra ut filten med hjälp av tamparna.Veckla ut hela filten.Se till att vara bakom filten, för att skydda dig själv, och lägg filten över branden.Om möjligt, börja ovanifrån för att skydda ansiktet från elden.Stryk ut lågorna med hjälp av filten.Se till att filten ligger tätt mot kroppen och att ingen luft kan komma in

Handbrandsläckare	<ul style="list-style-type: none"> • Ta ett ordentligt tag i släckaren och dra ut sprinten. • Ta tag i slangen, sikta mot lågornas bas och tryck ner handtaget. • Håll en låg ställning när du närmar dig branden.
Inomhusbrandpost	<ul style="list-style-type: none"> • Öppna vattentillförseln genom att vrida på ventilen, om den inte öppnas automatiskt. • Dra ut slangen och bege dig till branden. • Sikta mot lågornas bas och vrid på strålmunstycket för att få vattnet att spruta
Larm & nödlägesrutiner	<ul style="list-style-type: none"> • Vikten av att öva på rutiner, inkl. utrymning baserat på den lokala åtgärdsplanen vid brand • Är du osäker på vilka rutiner som gäller på din arbetsplats, prata med ditt brandombud eller din chef
Utrymningsmetoder	<ul style="list-style-type: none"> • Förståelse för horisontell och vertikal utrymning och i vilka byggnader det kan vara aktuellt • Utrym till återsamlingsplats eller närmast säkra plats • Rutiner för utrymning ska finnas i den lokala åtgärdsplanen för brand • Säkerställ att du vet vilka rutiner som gäller för utrymning på din arbetsplats
Utrymning inlåsta patienter	<ul style="list-style-type: none"> • Arbetar du på en arbetsplats med inlåsta patienter, kan du ställas inför särskilda utmaningar • Rutiner för utrymning ska finnas i den lokala åtgärdsplanen för brand • Det kan vara svårt att förutse patienternas reaktioner. Det kan hända att någon gör motstånd eller utgör ett hinder för att släcka branden
Användning av hiss	<ul style="list-style-type: none"> • Hur hissar i vårdmiljö skiljer sig generellt från andra miljöer • Hissar som inte finns i anslutning till branden kan användas • Använd inte hissar som finns i anslutning till brandutsatta utrymmen
Nödförflyttning av patienter	<ul style="list-style-type: none"> • Om en person inte kan gå själv, ska du i första hand rulla ut sängen • Går det inte kan du nödflytta personen – alltså dra personen på golvet • Rutiner för nödförflyttning på din arbetsplats finns i den lokala åtgärdsplanen för brand

4.3.2 ATT BEAKTA

- Det är inte viktigast att agera för att utrymma patienter - vi behöver få bort fokus från att utrymma. Skulle kunna omformuleras till att "...patienter kan vara helt beroende av dig i en nödsituation".
- Vidare säger man att syftet med utbildningen är att förhindra och minska konsekvenser av en brand samt rädda liv & egendom. Kanske man kan ändra egendom till något i stil med "...våra byggnader, så vi kan fortsätta bedriva vård fortast möjligt efter ett brandtillbud".
- Tänk på din egen säkerhet så du inte utsätter dig för onödig fara
- Obs - tänk på att visa rätt släckutrustning för rätt släckobjekt. Exempel - släck ej elektriska apparater med vatten
- Tänk på att brandgaserna kan antändas
- Syret i luften tar fort slut
- Visa hur vertikal och horisontell utrymning fungerar samt det kan vara aktuellt
- Ska användas när lokal åtgärdsplan vid brand omfattar evakueringsmadrass
- Viktigt att öva på rutiner vid brand, inkl utrymning baserat på den lokala åtgärdsplanen vid brand
- Hissar som inte finns i anslutning till branden kan användas. Använd inte hissar som finns i anslutning till brandutsatta utrymnen
- Beskriv rutinerna för utrymning där det finns inlåsta patienter
- Larm och nödlägesrutiner
- Närmast säkra plats

4.4 FÖREBYGGA BRAND

4.4.1 KUNSKAPSMÅL

INNEHÅLL	LÄRMÅL
Verksamheten	<ul style="list-style-type: none">• Verksamheten äger risken inom sina fyra väggar för människor och allt löst material• Det är allas ansvar att vara observanta på brister i brandskyddet
Generella brandrisker	<ul style="list-style-type: none">• Elektriska apparater (mikrovågsugn, portabla spisplattor, diskmaskin, tvättmaskin, kopianator, medicinsk utrustning)• Elektronik (laddning av batterier, surfplattor, mobiltelefoner)• Kablage och skarvdosor

INNEHÅLL	LÄRMÅL
Yt- och handdesinfektion	<ul style="list-style-type: none"> • Hand- och ytdesinfektion är brandfarliga varor • De ska hanteras med försiktighet och inte förvaras i större mängd på vårdavdelningar
Syrgas	<ul style="list-style-type: none"> • Syrgas påskyndar brandförloppet • Tryckkärl har explosionsrisk och ska sättas i säkerhet enligt lokal åtgärdsplan vid brand
Anlagda bränder	<ul style="list-style-type: none"> • Många bränder är anlagda inom vården • Många av dessa bränder anläggs i sängkläder, möbler, skräp och annat brännbart. Städa därför undan så mycket som möjligt, framför allt i allmänna utrymmen • Det är också viktigt att ni förvarar förbrukningsartiklar såsom desinfektionsmedel och pappershanddukar på ett brandsäkert sätt
Svårantändligt material	<ul style="list-style-type: none"> • Använd gardiner, madrasser och liknande i svårantändliga material • Vid inköp av material eller mottagande av gåvor - tänk på brandrisken. Vid frågor, kontakta fastighetsägaren
Utrymningsvägar	<ul style="list-style-type: none"> • Utrymningsvägar ska vara tydligt skyltade • Alla utrymningsvägar ska hållas fria från lösa föremål, eftersom de kan försvåra en utrymning
Branddörrar	<ul style="list-style-type: none"> • Branddörrar ska hållas stängda och får inte blockeras. • En blockerad branddörr kan få förödande konsekvenser
Byggnadsarbete	<ul style="list-style-type: none"> • Byggnadsarbete kan tillföra nya brandrisker (en kombination av brännbart material och arbetsmetoder som kan starta brand) • Byggnadens brandskydd kan vara påverkat (t.ex. brandlarm avstängt, branddörrar demonterade) • Var uppmärksam både om det pågår byggnadsarbete i dina egna eller de angränsande lokalerna
Rapportera risker	<ul style="list-style-type: none"> • Rapportera brister i brandskyddet till brandskyddsombud eller din chef

4.4.2 ATT BEAKTA

- Organisatoriska risker - verksamheten äger risken inom sina fyra väggar för människor och allt löst material
- Använd exempel på risker som tex tvättmaskin, diskmaskin, torktumlare, kopiator, portabla spisplattor, lös inredning
- Vanliga brandrisker:
 - Ytdeinfektion, handsprit
 - Laddning av batterier, elfordon såsom cyklar och sparkcykel. Dessa hör inte hemma i vårdmiljö utan måste laddas på avsedd laddplats som är brandklassad för ändamålet. Farlig och explosiv vara.
- Vanliga brandrisker:
 - Laddning av medicinteknisk utrustning
 - Laddning får ske i rum - aldrig i korridorer
- Stora mängder handsprit medför brandrisk. Små utspridda lager - inte samlat på samma ställe
- Tänk på vid inköp av material eller mottagande av gåvor - tänk på brandrisken. Vid frågor, kontakta fastighetsägaren
- Man måste vara extra uppmärksam och alert om man har en byggarbetsplats i egna eller angränsande lokaler då det dels tillförs brandrisker (kombo av brännbart material och arbetsmetoder som kan starta brand) samt att byggnadens brandskydd kan vara påverkat (brandlarm avstängt, branddörrar demonterade etc.)
- Rapportera brister i brandskyddet till brandskyddsombud eller din chef
- Rökning ska inte användas som exempel
- Levande ljus ska inte användas som exempel



SÄKER VÅRDMILJÖ



Kravspecifikation
Grundläggande brandskyddskompetens